

**Hebrew and World
Literature**
For Olim

ספרות עברית וכללית
לעולים חדשים

Instructions

הוראות

א. Duration of exam: Two and a half hours

א. משך הבחינה: שתיים וחצי שעות.

ב. Exam structure and breakdown of points:

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

This exam consists of four parts.

בשאלון זה ארבעה פרקים.

Part I: Short Story

פרק ראשון: סיפור קצר

Part II: Drama

פרק שני: דרמה

Part III: Novel and Novella

פרק שלישי: רומאן ונובלה

Part IV: Poetry (Medieval Poetry, the Poetry of Chaim Nachman Bialik, the Poetry of Leah Goldberg, the Poetry of Rachel)

פרק רביעי: שירה (שירת ימי הביניים, שירת חיים נחמן ביאליק, שירת לאה גולדברג, שירת רחל)

Choose three of the four parts, and answer the questions according to the instructions for each part (each part — $33\frac{1}{3}$ points).

יש לבחור בשלושה מארבעת הפרקים ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק — $33\frac{1}{3}$ נקודות).

ג. Material that may be used during the exam:

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

(1) A Hebrew—other language / other language—Hebrew dictionary

(1) מילון עברי—לועזי / לועזי—עברי

(2) A list of works

(2) רשימת יצירות

ד. Special instructions:

ד. הוראות מיוחדות:

(1) At the beginning of each answer, write the number of the part and the number of the question you are answering.

(1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק

ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.

(2) Pay attention to your handwriting, spelling, punctuation, and grammar.

(2) שימו לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(3) Do not use examples from the same work in more than one answer.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בכמה תשובות.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה

את רשימת היצירות שנלמדו.

(4) Internal examinees: You must attach the printed list of works studied in class to your answer booklet. External and "nivhanei mishneh" examinees: You will be given a list of works.

לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

Write only in your answer booklet. Write "טייטה" at the top of each draft page. If you write draft material outside the answer booklet, your exam may be disqualified.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה. כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

Good Luck!

בהצלחה!

Questions

Part I – Short Story

If you choose this part, answer two of the questions 1–4 (each question – $16\frac{2}{3}$ points).
Do not use examples from the same work in several answers.

Note: For Questions 1–3, you may also base your answer on the story "חג מולד אחד" [*One Christmas*] by Truman Capote.

1. In many short stories, during or at the end of the story, the characters or the readers discover details they did not know at the beginning of the story.
Give one such detail from a short story you studied, describe how it is revealed in the story, and explain how it helps convey the meaning of the story.
2. Description of surroundings, contrasts, analogies, motifs, allusions, dreams, and interior monologues are literary devices [אמצעי עיצוב] that are used in many short stories to help us understand the reality described in the story.
Choose two of these devices, describe how they appear in a short story you studied, and explain how they help us understand the reality described in the story.
3. What feelings does a main character in a short story you studied arouse in you towards this character (for example, admiration, pity, revulsion, mixed feelings)?
Explain what it is about this character that arouses these feelings in you, giving an example/ examples.
4. חג מולד אחד / טרומן קפוטה
Describe the character called Sook, and explain how she helps shape Buddy's emotional and moral world.

Part II – Drama

If you choose this part, answer one of the questions 5–8 (33 $\frac{1}{3}$ points).

Sophocles' Tragedies: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך",

and **Shakespeare's Tragedies:** "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה", "רומיאו ויוליה"

5. Choose two dialogues **or** two monologues **or** a monologue and a dialogue from the tragedy you studied, describe them briefly, and explain how each of them helps us understand the conflict in the tragedy.
6. Describe the suffering experienced by the protagonist of the tragedy you studied, and explain what caused this suffering.
What insight (or insights) has been gained by the end of the play as a result of this suffering?
Explain your answer, giving an example/examples.

Modern Play (from the 19th or 20th century)

7. Describe a relationship between characters in the play you studied.
In your opinion, does the relationship between these characters represent a reality commonly found in human society? Explain your answer.
8. What is the central conflict in the modern play you studied?
Explain how two dramatic devices [אמצעים דרמטיים] (for example, dialogue, monologue, scenery, stage props) highlight this conflict in the play. Give examples to support your answer.

Part III – Novel and Novella

If you choose this part, answer one of the questions 9–11 ($33\frac{1}{3}$ points).

Note: For Questions 9 and 10, you may also base your answer on the novel *1984* by George Orwell.

9. Many works express direct or indirect criticism of the individual or of society.
What criticism is expressed in the novel or novella you studied, and in what ways is it expressed?
Explain your answer, giving examples.
10. Explain the causes of the tensions or disputes between characters in the novel or novella you studied.
How do these tensions or disputes drive the plot, and are they resolved in the work?
Explain your answer, giving an example/examples.
11. 1984 / ג'ורג' אורוול
The reality described in the novel *1984* is harsh, but it does offer moments of consolation.
Explain this statement, giving an example/examples.

Part IV – Poetry

(Medieval Poetry, the Poetry of Chaim Nachman Bialik, the Poetry of Leah Goldberg, the Poetry of Rachel)

If you choose this part, answer two of the questions 12–25 (each question – $16\frac{2}{3}$ points).

Medieval Poetry [שירת ימי הביניים]

12. Read the following poem and answer the question below.

לבי במזרח / יהודה הלוי

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב – / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלם נדרי ואסרי, בעוד / ציון בחבל אדום ואני בכבל ערב?
יכל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

What does the poet feel towards Zion, and what does he feel towards Spain? In your answer, explain, too, how two of the literary devices [אמצעים אומנותיים] used in the poem help to express these feelings.

13. Read the following poem and answer the question below.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף, משוש תבל, קריה למלך רב, / לך נכספה נפשי מפאתי מערב!
המון רחמי נכמר כי אזכרה קדם, / כבודך אשר גלה ונוף אשר חרב.
ומי יתנני על כנפי נשרים, עד / ארוה בדמעותי עפרך ויתערב!
דרשתיך, ואם מלכך אין בך ואם במקום / צרי גלעדך – נחש שרף וגם עקרב.
הלא את אבניך אחונן ואשקם / וטעם רגביך לפי מדבש יערב!

How is the speaker's emotional connection with Jerusalem expressed in this poem?

In your answer, name and explain two literary devices [אמצעים אומנותיים] used to portray this emotional connection.

14. Read the following poem and answer the question below.

הבא מבול / יהודה הלוי

הבא מבול ושם תבל חרבה? / ואין לראות פני ארץ חרבה,
ואין אדם ואין חיה ואין עוף – / הסף הכל ושכבו מעצבה?
ובראות הר ושוחה לי מנוחה, / וארץ הערבה לי ערבה.
ואשגח לכל עבר – ואין כל, / אבל מים ושמים ותבה,
ולויתן בהרתיחו מצולה, / ואחשב כי תהום יחשב לשויבה. 5
ולב הים יכחש באנניה, / כאלו היא ביד הים גנבה!
ויים יזעף – ונפשי תעלז, כי / אלי מקדש אלהיה קרבה.

Explain, giving an example/examples, how the tension between despair and hope is expressed in this poem.

In your opinion, which of these emotions is more prominent in the poem? Explain your answer, giving an example/examples.

The Poetry of Chaim Nachman Bialik [שירת חיים נחמן ביאליק]

15. Read the following poem and answer the question below.

הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ / חיים נחמן ביאליק

בית 1
הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֲזֹת,
וְהִי חִיקֶךָ מִקְלַט רֹאשִׁי,
קוֹרְתִּי הַנְּדָחוֹת.

בית 2
וּבַעֲת רַחֲמִים, בִּין־הַשְּׁמָשׁוֹת,
שָׁחִי וְאַגֵּל לָךְ סוּד יְסוּרֵי:
אוֹמְרִים, יֵשׁ בְּעוֹלָם נְעוּרִים –
הֵיכָן נְעוּרֵי?

בית 3
וְעוֹד רַז אֶחָד לָךְ אֶתְּנֶדָה:
נִפְשִׁי נִשְׁרָפָה בְּלֶהֱבָה;
אוֹמְרִים, אֶהְבֶּה יֵשׁ בְּעוֹלָם –
מִה־זֹּאת אֶהְבֶּה?

בית 4
הַכּוֹכָבִים רָמוּ אוֹתִי,
הָיָה חֲלוֹם – אַךְ גַּם הוּא עָבַר;
עָתָה אֵין לִי כְּלוֹם בְּעוֹלָם –
אֵין לִי דָבָר.

בית 5
הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ,
וְהִי לִי אִם וְאַחֲזֹת,
וְהִי חִיקֶךָ מִקְלַט רֹאשִׁי,
קוֹרְתִּי הַנְּדָחוֹת.

What is the speaker in this poem asking for, and what does this tell us about their condition?

Explain two of the literary devices [אמצעים אומנותיים] used to portray this condition, giving examples.

16. Read the following poem and answer the question below.

צפרות / חיים נחמן ביאליק

והנה נקלעה צפרת כפרח בקצה שער מחלפתה המפזזה על-המחגרת, וכמו רמזה לי: בחור, קום שקה-לה, ודמה אלי הצפרות! אולם את – ההרגשת בצפרות ובי? ההרגשת, כי גם-נפשי נתונה בשבי, ומפרפרת ותלואה, ומצפה לישועה במחלפתה הקלועה?	בית 4	כל-העולם טובע באור ובשיר, אוצרות חיים לא-שערותים מסביב מתרחשים, ובמשעל הנמתח בין יער ונזיר שנינו הולכים ומחשים. אנו הולכים והולכים, לשבילנו אין קץ, אפפנו שבילים, כתרוננו צפרות, ובחניתות של-זהב יפגענו כל-עץ ובצאלי צמרות.	בית 1
ובעיניך שוב אציץ ואבקש שם תשובה – וכבתחלה הן צנועות, שתי יוגי החן; מה-לי צניעות עיניך – ומחלפתה משובה, היא אומרת לי: הן! מהרי, מהרי, אחותי, נבואה היערה, תחת חפת אשריו לך כל-נפשי אפיקה, ואת-כל-אהבתי התלויה בשערה נמית שנינו בנשיקה.	בית 5	הדמות כרוב אם עב קלה ברום עולם רפרפה? אך גם-היא חיש הפליגה למדינת הים – ואת-הרהורי הטוהר כמוה ורם נשארה עמה לנצח על-כתפה. ושוב זהר רקיע, ושוב תכלת בליסוף, את הולכת בראש ואני כרוך אחריו, ובקמותיו המלאות השתרע הנוף, והכל בהיר בו כמו בעיניך.	בית 2
רגע אחד לי נדמה: ביער הלז, המאפיל ומשיב צנתו עלינו, גנוז מטמון מסתרים, המשמר מאז ומעולם לשנינו – פתאם רחפה הקמה – ומפה אליפה עבר רטט קרנים על-פני האוקינוס. הו, מי השליג עלינו – ובשפע כזה, חיל צפרות לבנות?	בית 3	רגע אחד לי נדמה: ביער הלז, המאפיל ומשיב צנתו עלינו, גנוז מטמון מסתרים, המשמר מאז ומעולם לשנינו – פתאם רחפה הקמה – ומפה אליפה עבר רטט קרנים על-פני האוקינוס. הו, מי השליג עלינו – ובשפע כזה, חיל צפרות לבנות?	בית 3

What are the speaker's feelings throughout the poem?

Explain how the appearance of the butterfly [צימרת] helps highlight these feelings.

17. Read the following poem and answer the question below.

עם דמדומי החמה / חיים נחמן ביאליק

עם דמדומי החמה אלה החלון נאגשי ועלי התרפקי, לפתי היטב צוארי, שימי ראשך על ראשי – וכה עמי תדבקי.	הם האיים הרחוקים, העולמות הגבהים זו בחלומות ראיונים; שעשוננו לגרים תחת כל השמים, וחיינו – לגיהנם.
ומחשקים ודבקים, אלה הזהר הנורא דומם נשא עינינו; ושלחנו לחפשי על פני ימי האוֹרה כל־הרהורי לבנו.	המה אי־הזהב זו צמאנו אליהם כאל ארץ מולדת; שכל־כוכבי הליל רמזו לנו עליהם באור קרן רועדת.
והתנשאו למרום ביעף שוקק כיונים, ובמרחק יפליגו, לאבדו; ועל פני רכסי ארגמן, אי־זהר אדמונים, ביעף דומם ירדו.	ועליהם נשארנו בלי־דע ועמית כשני פרחים בציה; כשני אבדים המבקשים אבדה עולמית על פני ארץ נכריה.

The poem ends with a feeling of missed opportunity.

Explain this statement, giving an example/examples.

The Poetry of Leah Goldberg [שירת לאה גולדברג]

18. Read the following poem and answer the question below.

הַאֲמָנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסֻלִּיחָה וּבְחֶסֶד / לאה גולדברג

הַאֲמָנָם עוֹד יָבוֹאוּ יָמִים בְּסֻלִּיחָה וּבְחֶסֶד,
וְתִלְכִי בַשָּׂדֶה, וְתִלְכִי בּוֹ כְּהֶלֶךְ הַתָּם,
וּמַחְשׁוֹף כַּף־גִּלְגָל יִלְטֹף בְּעֵלִי הָאֶסְפָּסֶת,
אוֹ שְׁלִפְיֵי־שִׁבְלִים יִדְקְרוּ וְתִמְתֵּק דְּקִירָתָם.

אוֹ מָטָר יִשְׁיִיגְךָ בְּעֵדַת טְפוֹתָיו הַדּוֹפְקֹת
עַל כְּתִפֶּיךָ, חֲזֹךְ, צוּאֲרֶךְ, וְרֹאשְׁךָ רֵעֵנִי.
וְתִלְכִי בַשָּׂדֶה הָרֹטֵב וְיָרֵחַב בְּךָ הַשָּׁקֵט
כְּאוֹר בְּשׁוּלֵי הָעֵנָן.

וְנִשְׁמָתְךָ אֶת רִיחוֹ שֶׁל הַתָּלָם נִשֵּׁם וְרֹגֵעַ,
וְרֹאֵית אֶת הַשָּׁמַשׁ בְּרֹאֵי־הַשְּׁלִילִית הַזֹּהָב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמֵתָר בָּם לְנֹגֵעַ,
וּמֵתָר, וּמֵתָר לְאַהֲבָה.

אֶת תִּלְכִי בַשָּׂדֶה. לְבַדְךָ. לֹא נִצְרָבֶת בְּלֶהֱט
הַשְּׂרָפּוֹת, בְּדַרְכִּים שְׁסֻמְרוּ מְאִימָה וּמֵדָם.
וּבִישָׁר־לֵבב שׁוֹב תִּהְיִי עֵנִיָּה וְנִכְנָעַת
כְּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כְּאֶחָד הָאֲדָם.

In this poem, walking in the field expresses hope.

Explain this statement, giving an example/examples.

19. Read the following poem and answer the question below.

אָרֹן / לאה גולדברג

כָּאֵן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹמִיָּה.
כָּאֵן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מִצְנַפֶּת שָׁלֵג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלָדוֹתַי שְׁקָמָה לְתַחִיָּה.

צִלְצוֹל הַמְחַטִּים: הִיָּה הִיָּה ---
אֶקְרָא מוֹלָדֹת לְמַרְחֵב־הַשָּׁלֵג,
לְקִרְחַת יִרְקָרֵק כּוֹבֵל־הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

אוֹלֵי רֵק צִפְרֵי־מָסַע יוֹדְעוֹת -
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם -
אֵת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֲתֶכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פַעַמִּים,
אֲתֶכֶם אֲנִי צִמְחָתִי, אֲרָנִים,
וְשָׁרְשֵׁי בְשָׁנִי נוֹפִים שׁוֹנִים.

How is the experience of immigration described in this poem, and what is the attitude of the speaker towards it?

Explain your answer, giving an example/examples.

20. Below is Sonnet ב from the sonnet cycle "שירי אהבה מספר עתיק" by Leah Goldberg, which starts with the words "ולא היה בינינו אלא זהר". Read the sonnet and answer the question that follows.

בית 1
ולא היה בינינו אלא זהר
ענו של השכמה ברחוב כפרי
ולבובו של גן בטרם פרי
בלבן תפחתו יפתי התאר.

בית 2
ומה מאד צחקת באמרי
כי אל השחר הענג כנרד
אקרב ואקטפנו למזכרת
ואשמרנו בין דפי ספרי.

בית 3
את זרועה נשאת, התזכר?
והגידות את ענף תפוח,
ועל ראשי ירד מטר צחר.

בית 4
מאחורי גבך הכפר געור,
החלונות נצטלצלו עם רוח –
ולא היה בינינו אלא אור.

How is the meeting between the couple described in the poem, and what feelings does this meeting arouse in the speaker?

Explain your answer, giving an example/examples.

21. Read the poem cycle א-ג below and answer the question that follows.

הסתכלות בדבורה / לאה גולדברג

א	ב
ברבוע חלון מואר – על שמשה, מבחוץ, צללית של דבורה כמעט אין לראות את כנפיה.	בשמש היא היתה עלה זהב נופל, בפרח היא היתה טפה של דבש אפל, ואגל טל בנחיל של כוכבים – ופה היא צל.
הפוכה. גוף צר. שש רגלים דקות – בגלוי עירם, באיום מכער זוחלת דבורה.	מלה אחת של שיר בנחיל המצלצל, בשורת רצון נמרץ בתוך שרב עצל, תנועת האור באפר דמדומים – ופה היא צל.
ג	
איך נכתיר אותה בדברי שירה? איך נשיר ומה? יבוא ילד קטן ויאמר: המלכה עירמה.	מדבשך? מי יזכר את דבשך? הוא שם, הרחק, בפנרת. כאן, בשמשה מוארה, גופך, ראשך – כלך עלך, שנאה אין-אונים עלובה וענרת. הפחד הורג. השמרי לנפשך.

In this poem, the bee is perceived in a way that reflects a complex reality.

Explain this statement, giving an example/examples.

The Poetry of Rachel [שירת רחל]

22. Read the following poem and answer the question below.

רק על עצמי / רחל

רק על עצמי לספר ידעתי.
צר עולמי כעולם נמלה,
גם משאי עמסתי כמוה
רב וכבד מכתפי הדלה.

גם את דרכי – כדרכה אל צמרת –
דרך מכאוב ודרך עמל,
יד ענקים זדונה ובוטחת,
יד מתבדחת שמה לאל.

כל ארחותי הלזי והדמיע
פחד טמיר מיד ענקים.
למה קראתם לי, חופי הפלא?
למה כזבתם, אורות רחוקים?

Explain how the analogy [הקבלה] between the poet and the ant helps us understand the emotional state of the speaker in the poem.

Give an example/examples to support your answer.

23. Read the following poem and answer the question below.

פגִישָה, חֲצִי פגִישָה / רחל

פגִישָה, חֲצִי פגִישָה, מִבֶּט אֶחָד מֵהִיר,
קִטְעֵי נִיבִים סְתוּמִים – זֶה דִּי...
וְשׁוֹב הַצִּיף הַכֹּל, וְשׁוֹב הַכֹּל הַסָּעִיר
מְשַׁבֵּר הָאֲשֹׁר וְהַדָּוִי.

אֵף סָכַר שְׂכָחָה – בְּנִיתִי לִי מִגֹּן –
הִנֵּה הָיָה כְּלֹא הָיָה.
וְעַל בְּרָכִי אֶכְרַע עַל שְׂפַת אָגַם סוּאָן
לְשִׁתוֹת מְמֹנּוּ לְרוּיָה!

Explain the emotional process that the speaker undergoes in the poem, giving an example/
examples to support your answer.

In your answer, also explain how two literary devices [אמצעים אומנותיים] used in the poem help
portray this process.

24. Read the following poem and answer the question below.

מִיכָל / רחל

וְתֵאֵהָב מִיכָל בֵּית שְׁאוּל אֶת דָּוִד... וְתָבֹז לוֹ בְּלִבָּהּ
(שמואל א, י"ח, כ'; שמואל ב, ו', ט"ז)

מִיכָל, אַחוֹת רְחוּקָה! לֹא נִתַּק חוּט הַדּוֹרוֹת,
לֹא שָׁלְטוּ בְּכַרְמֶךָ הַנוֹגָה חֲרָלֵי הַזָּמָן,
עַל כְּתָנֶת מְשִׁיךְ לֹא דָהוּ פִּסִּי אֲרָגְמָן
וְצִלְצוּל אֶצְעָדוֹת זֶהְבֶּךָ עוֹד הָאֵזֶן תִּקְלֹט.

לֹא אַחַת רְאִיתִיךָ נִצְבֶּת לִיד הָאֲשֵׁנִב,
בְּעֵינֶיךָ הִיפָּה מֵהוֹלִים גֶּאָוָה וְרֹף;
מִיכָל, אַחוֹת רְחוּקָה, אֲנִי עֲצוּבָה כְּמוֹךָ,
כְּמוֹךָ נְדוּגוֹתֵי לְבוֹז לְאֲשֹׁר אֵהָב.

The poet calls Michal, the daughter of Shaul, "distant sister" ["אחות רחוקה"].

Explain this name, and explain how it helps convey the meaning of the poem.

25. Read the following poem and answer the question below.

בְּאֶחָד גִּלְגּוּלֵי / רַחֵל

הִקְיִיתִי חֵיהַ בֵּין חַיֹּת הַשָּׂדֶה
בְּיָמִים רְחוּקִים, בְּאֶחָד גִּלְגּוּלֵי?
וּמֵאֵז לִי קִרְבַּת הָאָחוֹת לְחֵי
וְאֵימַת הָאָדָם הַרוּדָה?

אֶפְרַת הַנוֹצָה וְחִסְרַת הַמָּגֶן
גִּלְגָּלֶה-פְּרָפְרָה בִּי נִשְׁמַת צָפוֹר?
מְנַגֶּנֶה עֲגוּמוּמִית, אֶהְבֵּת הַדְּרוֹר –
הֵן מְמֻנָּה, מְמֻנָּה שְׁתִּיהֶן.

וְאוּלֵי בְּגִלְגּוֹל הָרְחוּק־קָדוֹם
הִיִּיתִי גְבַעֲלֵ-עֲשָׂבִים יִרְקָרֵק?
וְלָכֵן בְּאֵמִי-אֲדָמָה אֲדַבֵּק,
וּמְנוּחֵי בְּחִיקָה הַשָּׁחוּם.

Based on this poem, explain how the previous lives [גלגולים] express the speaker's world. Give an examples/examples to support your answer.

Good Luck!

All rights reserved by the State of Israel.
No part of this document may be copied or disseminated
without permission from the Ministry of Education.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך